

NPC reder ut: "Grönt" är inte alltid hållbart – om cannabiskvaliteten på legaliserade marknader

Legaliseringsdebatten har länge handlat om att ersätta "osäker, illegal cannabis med trygga och kontrollerade produkter". Men för tre pionjärer inom legal cannabis – Colorado, Kalifornien och Ontario – tycks verkligheten, intressant nog, inte hålla vad visionen lovar. Nya rapporter visar nämligen att cannabiskvaliteten i många fall är lika bristfällig på dessa legala marknader som den tidigare var på de illegala. När det ekonomiska trycket blir för starkt verkar regelverket mer fungera som en fasad än som en garanti för kvalitet. NPC reder här ut vad det kan bero på och vad vi kan lära oss av utvecklingen:

Drivkraften att särskilja sig på marknaden: Colorado

En ny rapport om Colorados cannabismarknad¹ visar att den faktiska halten av THC i cannabisprodukterna på den legala marknaden i många fall inte stämmer överens med vad som anges på förpackningen. Konsumenterna riskerar därmed att få en helt annan produkt än vad de betalar för, vilket medför en ökad risk för biverkningar såsom ångest och psykos.

De här avvikelserna är knappast en slump. På en marknad där företagen konkurrerar om kunderna är styrka ett viktigt säljargument. Konsumenter som söker sig till cannabisbutikerna vill ofta ha produkter som genererar särskilt stark effekt och de företag som säljer potenta cannabisprodukter kan därmed särskilja sig på marknaden och generera stark kundlojalitet.

Problemet är att det är svårt för konsumenter att själva kontrollera dessa uppgifter. Märkningen av styrka kan se rimlig ut på förpackningen, men få konsekvenser för användarna som de inte kunnat förutse. Mönstret är inte unikt för cannabis. Forskning om andra konsumentprodukter – i synnerhet i fråga om kosttillskott² – visar att det finns starka incitament att tänja på sanningen när kvalitetsattributen inte kan kontrolleras direkt av konsumenten. Colorado tycks därmed ha reproducerat en välkänd marknadsproblematik på dess legala cannabismarknad, trots att just regleringen skulle vara dess motmedel.

Strävan att minimera kostnader: Kalifornien

I Kalifornien har cannabis legaliserats för både medicinskt och rekreationellt bruk. Men trots strikta regler kvarstår stora problem med produktkvaliteten. En uppmärksam granskning i Los Angeles Times³ visade att en majoritet av de testade produkterna innehöll bekämpningsmedel över de tillåtna gränsvärdena. Det som skulle vara en tryggare produkt för konsumenterna visade sig i själva verket innebära nya risker.

¹ <https://mjbizdaily.com/wp-content/uploads/2025/01/02Report-Off-the-ShelfProductTestingCannabisProductsfromColoradoRegulatedMarket.pdf>

² <https://olemiss.edu/news/2023/08/sports-supplements-labeling-study/>

³ <https://www.latimes.com/california/story/2024-06-14/the-dirty-secret-of-californias-legal-weed>

Bakom detta ligger en tydlig ekonomisk logik. Cannabisodling är kostsam och i en hårt konkurrensutsatt marknad är marginalerna små. Företag har därför incitament att minimera kostnaderna för kvalitetskontroller. Rapporten pekar på att laboratorier som ska säkerställa produkternas renhet ofta pressas att leverera tillfredsställande resultat för att behålla kunderna. Om ett labb konsekvent underkänner produkter, riskerar det att förlora uppdrag.

Systemet innebär att den tillsyn som borde vara oberoende i praktiken blir en förlängning av marknadens logik. Resultatet blir en marknad där lagar och tester existerar – men inte fungerar som de ska. För konsumenterna innebär det att legal cannabis inte alltid är tryggare än den illegala.

Motivation att utnyttja otydliga regler: Ontario

I Kanada, och särskilt i Ontario, har en annan typ av problem uppmärksammats. Rapporter visar här att THC-halten i många produkter är lägre än vad som anges på etiketterna⁴, vilket underminerar förtroendet för hela systemet. Samtidigt har Ontarios statliga revisor visat att en stor del av handeln fortfarande sker på den illegala marknaden, som en följd av att konsumenterna upplever att produkterna där är både färskare och mer potenta.

Ett centralt problem är i det här fallet att regelverket är komplext och fragmenterat, vilket har gjort att gråzoner har uppkommit. Företagen kan då navigera efter de mest fördelaktiga tolkningarna av reglerna, vilket gör att de kan hävda att de "följer lagen" samtidigt som de i praktiken undviker kostsamma former av kvalitetskontroll.

Liknande fenomen har noterats inom både finanssektorn och livsmedelsindustrin: när regelverk blir alltför komplexa blir det ofta mer lönsamt att lägga resurser på att hitta kryphål än på att faktiskt förbättra kvaliteten. För cannabisbranschen i Ontario innebär det att lagens skyddande funktion riskerar att reduceras till en symbol, snarare än en garanti för bättre produkter.

Avslutning: när grönt hamnar i en gråzon

Colorado, Kalifornien och Ontario skulle fungera som skyltfönster mot världen för hur legala cannabismarknader kan skapa kontroll, transparens och kvalitet för användarna. Erfarenheten visar dock i stället hur starka, ekonomiska drivkrafter kan förvandla reglerna till just ett skyltfönster – vackra utåt men ihåliga inåt.

De tre exemplen visar att själva utformningen av regelverket, och framför allt dess tillsyn, är centrala. Om lagstiftarna inte kan stå emot marknadens logik blir den legala cannabishandeln inte mer pålitlig än den illegala.

När cannabis säljs lagligt borde den vara noggrant kontrollerad, både för konsumenterna och för samhället. Exemplet Colorado, Kalifornien och Ontario visar dock att, utan robusta och oberoende kontrollmekanismer, hamnar det gröna i stället lätt i en gråzon, i vilken varken etikett eller regelbok kan garantera kvalitet.

⁴ <https://www.qpbriefing.com/news/the-hidden-problem-of-inflated-thc-labels-in-ontario-s-cannabis-industry>

Källor:

- Los Angeles Times (14 juni 2024): *The dirty secret of California's legal weed*. Granskning om pesticider och labs.
- QP Briefing (15 mars 2023): *The hidden problem of inflated THC labels in Ontario's cannabis industry*.
- Cannabis Law Report (7 december 2023): *Ontario Auditor General Says Low Quality Regulated Cannabis Drives Black Market*. Revisionsinsikt från Ontario.
- MJBizDaily (februari 2025): *Colorado cannabis testing experiment yields damning pesticide, microbial and potency results*.

Rapportförfattare: Rebecka Öberg